

FUNDACJA GENERALI ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Muzeum Pomorskiej Armii Krajowej
ul. ...
P 956 10 ...
Nr i-ku 82 1090 1506 6000 6000 5002 0244

zestawienie me ...
mater. przekazy ch
pnes dr. B. Ziolkowski ego

f

_____

_____

_____

dr Bogdan Ziolkowski
87-800 Wloclawek

Wloclawek
Sz. Sz. PKZPL
+ Krawczenko Dymitr
ps. „Dima”

M:1228/2044 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Iwanowenko Dymitr.....

J. M. - 12.28/2044 Pom......

Włocławek G. S. - K. L. 3 L.....

I./1. Relacja *k. 2 s. 1-2*

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację *k. 1 s. 1*

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne *k. 11*

VI. Fotografie *dziła i ikonografii*

М. Делая - Стравенко Димитр

1. Биограм - мелая авторства Богдане
Литковського, мпис

к. 2 с. 1-2

Dymitr Krawczenko ps. „Dima”, zastępca kierownika Szefostwa Wywiadu i Ochrony Szarych Szeregów, członek KZPL, „kolporter „Ogniwa” (1924–1942).

Urodził się 7 I 1924 r. w Grodnie. Syn Dymitra i Walerii z d. Szymczak. Ojciec jego przeciwnik bolszewików po ich zwycięstwie uciekł z Rosji. Z zawodu był geodetą i często zmieniał pracę, przemieszczając się wraz z rodziną po Polsce. W 1936 r. rodzina Krawczenko osiedliła się we Włocławku. Mieszkał przy ul. Towarowej 5. Tutaj Dymitr do wybuchu wojny zdążył ukończyć 2 klasy gimnazjum im. ks. Jana Długosza. Już przed przyjazdem do Włocławka był w harcerstwie i tutaj nadal aktywnie w nim działał. W „Długoszu” był zastępowym w 3 Włocławskiej Drużynie Harcerskiej im. S. Batorego. Wśród jego starszych kolegów w szkole był późniejszy komendant Szarych Szeregów we Włocławku Czesław Sidor, ale największy wpływ na niego wywarła instruktorka Maria Woźnicka. Idealy wychowawcze wpajane w szkole i harcerstwie pogłębiły jego patriotyzm i religijność.

Po wybuchu wojny Dymitr ze starszym, przyrodnim bratem Włodzimierzem Sergiejem (synem matki z pierwszego małżeństwa) ruszyli w ślady innych harcerzy na pomoc Warszawie. Uszli niedaleko. W Rakutowie pod Kowalem ogarnął ich niemiecki patrol. Włodzimierz (rocznik 1918) został rozstrzelany, Dymitr zdążył uciec z miejsca kaźni. Wrócił do Włocławka gdzie od początku włączył się w działalność konspiracyjną w szeregach Konspiracyjnego Harcerstwa im. Romualda Traugutta. Brał udział 11 XI 1939 r. w zebraniu, które je powołało. Został zastępcą kierownika Szefostwa Wywiadu i Ochrony Organizacji — Henryka Karbowiaka. Do jego zadań należało m.in. rejestracja kolaborantów i dokumentowanie zbrodni niemieckich.

W tym czasie pracował w Włocławskiej Fabryce Manometrów jako robotnik fizyczny. W kwietniu 1940 r. zostaje wprowadzony (wspólnie ze Zbigniewem Kwiecińskim ps. „Podbipięta”) do Kujawskiego Związku Polityczno-Literackiego przez jego prezesa Eugeniusza Karola Kłosowskiego, którego poznał jeszcze przed wojną. Należał do bliskich współpracowników i aktywnych kolporterów prasy podziemnej, głównie „Ogniwa” organu KZPL. W organizacji blisko współpracował również z Władysławem Magielskim ps. „Miś”, „Rus” „Zbigniew”, Janiną Lech ps. „Eni”, „Lena”, „Cytra” oraz Stanisławem Bronisławem Ćwiklińskim. Aresztowany został na początku marca 1941 r. przez osławionego włocławskiego funkcjonariusza gestapo Juliusza Franka. Podczas rewizji znaleziono przy nim bibułę konspiracyjną.

Poddany brutalnemu przesłuchaniu, torturom jeszcze w więzieniu na Kościuszki, a następnie na Gęsiej nie złamał się. Nie złamały go również przesłuchania w obozie Błonie k. Inowrocławia a następnie w Zwickau w Saksonii gdzie trafił w wrześniu 1941 r. Figurował tam pod nr 1276. Nie doczekał procesu zakatowany w marcu 1942 r. — w wieku 18 lat.

Jego ojciec, który po aresztowaniu syna chciał iść za niego do więzienia, oddać za syna życie, został 28 I 1945 r. zatrzymany we Włocławku przez NKWD i

2

w następnym miesiącu wywieziony w głąb ZSRR. Zmarł tam w obozie, gdzieś na „niehumanitarnej ziemi” (Syberia) 25 II 1946 r. Tak dopełniła się tragedia mężczyzny z polsko-rosyjskiej rodziny, gorących patriotów Krawczenko.

Literatura:

AGKŚZ p. NP.-IPN, CAMSW sygn. 395, RJM sygn. 444, k. 141; tamże sygn. II-740. Akt oskarżenia w sprawie KZPL z 27 VI 1941 r., k. 28, 97.

APW, Akta Sondergericht Leslau 1941–1944, sygn. 259; APAK t. D. Krawczenko — relacje; A. J. Pawłowscy — relacje, A. Pawłowska, Wspomnienia o moim bracie Dimku, Włocławek 2001 (maszyn. zbiory autora); List z PCK Z. G. Biuro Informacji i Poszukiwań Nr B. Inf. III/0/980/7/58 z 24 I 1958 r. na podstawie Listy strat PCK-226-99; Skotnicki W., Dzieje harcerstwa męskiego we Włocławku w latach 1911–1945, Toruń 1994 (maszyn. pracy doktorskiej), s. 514–515, 521–522, 524; Krajewski M., W cieniu wojny i okupacji. Ziemia dobrzyńska w latach 1939–1945, Rypin 1995, s. 137.

Sidor C., W podziemnym Włocławku [w:] Szare Szeregi. Harcerze 1939–1945, pod red. J. Jabrzemskiego, t. II, Warszawa 1988, s. 188.

Bogdan Ziółkowski

11. Materiały uzupełniające relacje - Krawoszenko
Dymitr

1. B. Ziółkowski, program „Krawoszenko Dymitr”,
[w:] Stow. biograficzny konspiracji pomorskiej
1939-1945, Tomni 2004, nr 6, s. 93-94 k. 1 s. 1

Krawczenko Dymitr ps. „Dima” (1924–1942), zastępca kierownika Szefostwa Wywiadu i Ochrony Szarych Szeregów (Sz. Sz.) członek Kujawskiego Związku Polityczno-Literackiego (KZPL) we Włocławku.

Urodzony 7 I 1924 w Grodnie, syn Rosjani-
na Dymitra i Walerii z d. Szymczak. Ojciec, por.
carskiej armii, przeciwnik bolszewików, po ich
zwycięstwie uciekł z rodziną z Rosji. Z zawodu
geodeta, często zmieniał pracę. Przed wojną
i w czasie okupacji podkreślał zawsze w doku-
mentach narodowość rosyjską. W 1936 z rodzi-
ną zamieszkał we Włocławku przy ul. Towaro-
wej. D.K. do wybuchu II wojny światowej
ukończył dwie klasy Gimnazjum im. ks. Jana
Długosza we Włocławku. Jeszcze przed przyjazdem do Włocławka należał do
harcerstwa. Był zastępowym w 3. Włocławskiej Drużynie Harcerskiej im.
S. Batorego. Wśród jego starszych kolegów był Czesław Sidor, późniejszy kmndt.
Sz. Sz. we Włocławku, ale największy wpływ na Dymitra wywarła instruktorka
Maria Woźnicka. Czuł się Polakiem. Był wyznania prawosławnego.

Po wybuchu II wojny światowej ze starszym, przyrodnim bratem Włodzimie-
rzem wyruszył na pomoc Warszawie. W Rakutowie pod Kowalem niemiecki pa-
trol rozstrzelał Włodzimierza (ur. 1918). Zbiegł z miejsca kaźni. Wrócił do Włoc-
ławka, włączając się do pracy w Konspiracyjnym Harcerstwie im. R. Traugutta.
Uczestnik zebrania założycielskiego organizacji 11 XI 1939, został zastępcą Hen-
ryka Karbowiaka, kierownika Szefostwa Wywiadu i Ochrony organizacji. Otrzy-
mał m.in. zadanie rejestrowania kolaborantów i dokumentowania zbrodni nie-
mieckich. W tym czasie pracował jako robotnik fizyczny w Fabryce Manometrów
we Włocławku. W kwietniu 1940 został wprowadzony przez Eugeniusza Karola
Kłosowskiego, prezesa KZPL (razem ze Zbigniewem Kwiecińskim ps. „Podbi-
pięta”) do KZPL. Zнали się przed wojną. Należał do bliskich współpracowników
E. K. Kłosowskiego, Władysława Magielskiego ps. „Miś”, „Rus”, „Zbigniew”,
Janiny Lech ps. „Cytra”, „Eni”, „Lena”. Aktywnie kolportował na terenie fabry-
ki, w której pracował, prasę konspiracyjną, głównie „Ogniwo”, organ KZPL.
Ponadto tak jak w Sz. Sz. i w KZPL prowadził obserwację i rejestr Polaków
współpracujących z Niemcami, a przede wszystkim konfidentów gestapo i poli-
cji kryminalnej. Prawdopodobnie to samo zadanie wykonywał w stosunku do
członków Komitetu Rosyjskiego we Włocławku. W tym zakresie współpracował
z ojcem, aktywnym członkiem Komitetu. Na początku marca 1941 został areszto-
wany przez osławionego włocławskiego funkcjonariusza gestapo Juliusza Franka.
Podczas rewizji znaleziono przy nim bibułę konspiracyjną. W więzieniach przy ul.
Kościuszki i Gęsiej nie załamał się podczas brutalnego śledztwa. Nie załamały go
też przesłuchania w obozie na Błoniach w Inowrocławiu, a następnie w Zwickau
(Saksonia), dokąd został skierowany we wrześniu 1941 (nr więźnia 1276). Nie
doczekał procesu, został zamordowany w więzieniu w marcu 1942.

Dymitr Krawczenko (ojciec) po aresztowaniu syna chciał pójść za niego do
więzienia. Został zatrzymany 28 I 1945 we Włocławku przez NKWD. Wywie-
ziony w głąb Rosji, zmarł na Syberii 25 II 1946.

AGKŚZpNP-IPN sygn. CAMSW 395, RJM sygn. 444, k. 141, sygn. II-740 (akt
oskarżenia w sprawie KZPL z 27 VI 1941, k. 28, 97, APW akta Sondergericht Les-
lau 1941–1944, sygn. 259; APAK, T.: Krawczenko D.; Pawłowska A., Wspomnie-
nia o moim bracie Dimku, Włocławek 2001 (mps w zbiorach autora); Kr a j e w -
s k i M., *W cieniu wojny i okupacji. Ziemia dobrzyńska w latach 1939–1945*, Ry-
pin 1995, s. 137; Sidor C., *W podziemnym Włocławku*, w: *Szar. Szer...*, s. 188;
Skotnicki W., *Dzieje harcerstwa męskiego we Włocławku w latach 1911–1945*
(mps pracy doktorskiej), s. 514–515, 521–522, 524; Ziółkowski B., *Młodzież Kujaw
wschodnich w walce z okupantem*, Biul. FAPAK, Toruń 2003, nr 2, s. 12, 19.

Słow. biograf. kom. sp. pomorskiej,
Jarm 2004, cz. 6, s. 93

Bogdan Ziółkowski

T: 06: 1228/2044 Dom.

Who stavel

Krawczenko Dymitr

1. Charty informacyjne

k. 11

Włodzawce 1

Praszerko Syni
awentury w górnym wybie, H. L. S. 1901,
w lutym 1941, smut w okresie w Szwajcarii 1942,
obyki w dziecie Włodzawce

1943

Wtoctawek,
SxSx

Krawczenko Dumitr
zob. Golebiewski A, Udział
wtoctawskich ... harcerzy ... ; 0,51,
s. 34

Dmar'95

Кіотський 3

Крестенко Дмитро

2-ге місце у мистецтві таємного характеру у
Кіотському. Заарештований у Шікаго.

об. : тема, діят. опр. бібліотеки,
B-50, шкотиці К., Гониміє
поготівіе ... с. 5

НММ-98

+^{op} Krawcański Dymitr

Wrocław 4
Sz. Sz → II 2 PL

Członek Sz. Sz. potem Głównego
Zw. Polityczno-Literackiego, który
powstał w III 1940 r.

zob: art. B. Ziółkowski, Biuletyn
"Przewodniczy" nr 75/2002 r., Wrocław,
5.12; t. probl. Sobelue org. kaus pirra-
cyjne.

edg. n° 02

+ Шравосенко Димитр

Вітоставск
Ср.Ср. 5

- харцерскі ;

дзіат выйі адлу' прг. 12.11.1939

- 15.04. 1941; згінет на
Бітоміах в Інмроставі

зоб. тн прабл. « Харцерство - Ср.Ср.
ве Вітоставску » с. 20

Wsk-X'04

+ Irawcsenko Dymitr

Włodawek
Har. Pogot. 6
Wojenne

Urodzony
instruktor, od 11.11.1939 roku Pogo-
towie Harcerskie, Tajne Harcerstwo,
aresztowany 3.02.1941 roku, osadzony
w obozie konc. Zwickau gdzie zmarł

zob. T. problemowa, Harcerstwo - Sz. Sz. Włodawa-
weli - lista nr 5 wylosz (...) poległych...

W&E. X'04

+ Mraw-czenko Dymitr

Włodawek
Sz. Sz. 7

Harce Pogotowie Wojenne
28.08 - 28.09.1939. zce szefa
wyn. harcerskiego; egz. m. w.
Lwów.

zob: Wykaz 3, 2 poz. 5; tenże probl.
"Harcerstwo - Sz. Sz. Włodawek"

l. 82. X'04

Krowczyński Dymitr

Włocławek
Sz. Sz. 18

Q

Z-ca Szefa Hymnadu Harc. i ochrony Szar. Szeregón;
Przyboczny z KDH Harc. Pogot. Wojennego;

Zob. Teżka problemowa „Harcerstwo” - Sz. Szar.
Włocławek
młaz nr 1

Mach ^{III} '09

+ Krawczento Dymitr

- instruktor

- zmarł w obozie w Inowrocławiu w 1942r.

Włodanek
Szare
szeregi A

zob. at. Tomaszewski W., Tajne..., w: Ruch Oporu na
Pomorzu..., t. 2, s. 84

1 x 111 Bch

+ Krawcenko Dymitr Włodawek
Sz. Sz. - 2 2 3 1 10

zob. Ziolkowski B., Polskie Podziemie
na Łuczawach..., Tomini 2008,
s. 490, 495, 611, 624.

ML. XII'14

+ Krawasenko Dymitr
ps. „Dimeś”

Włodawa
BZPL

zob. Ziobrowski B. Kujawski Linzelski
Polityczno-literacki i Kujawskie
Stowarzyszenie..., Toruń 2006,
s. 285, passim.

Ms. XVII

Mrówczyński Dymitr

